

FAVQULODDA VAZIYATLARDA AHOLINI MUHOFAZA QILISH VA XAVFLARNI BARTARAF ETISHNING SAMARALI USULLARI

Eshboyev Behzod Baxtiyor o'g'li

TOSHKENT SHAHAR ICHKI ISHLAR HODIMI

behzodeshboyev42@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda favqulodda vaziyatlarda aholi xavfsizligini ta'minlash, tabiiy va texnogen xavflarning oldini olish hamda ularning oqibatlarini kamaytirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy ogohlantirish tizimlari, evakuatsiya tadbirlari, qutqaruv xizmatlari faoliyati va aholining favqulodda vaziyatlarga tayyorgarligini oshirish yo'llari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: favqulodda vaziyatlar, aholi xavfsizligi, fuqaro muhofazasi, xavfning oldini olish, evakuatsiya, qutqaruv ishlari, himoya vositalari, birinchi yordam, ogohlantirish tizimi, xavfsizlik madaniyati.

Favqulodda vaziyatlar inson hayoti, sog'lig'i, atrof-muhit va iqtisodiy barqarorlikka jiddiy xavf tug'diradigan holatlardan biridir. Zilzila, sel, suv toshqini, yong'in, ishlab chiqarishdagi avariya va boshqa xavfli hodisalar katta moddiy zarar keltirib chiqarishi mumkin. Bunday vaziyatlarning oqibatlarini kamaytirish uchun oldindan tayyorgarlik ko'rish, aholini muhofaza qilish choralari takomillashtirish va xavfsizlik qoidalariga rioya etish zarur. Shu jihatdan favqulodda vaziyatlarda aholini muhofaza qilish tizimini rivojlantirish dolzarb ahamiyatga ega.

Favqulodda vaziyatlarda aholini muhofaza qilishning eng muhim yo'nalishlaridan biri xavflarni oldindan aniqlash va ularning oldini olishdir. Buning uchun xavf mavjud hududlar muntazam o'rganilishi, muhim inshootlarning texnik holati tekshirilishi va xavfsizlik qoidalarining bajarilishi nazorat qilinishi lozim. Tabiiy ofatlar ehtimoli yuqori bo'lgan hududlarda

kuzatuv ishlarini tashkil etish, xavfli ishlab chiqarish obyektlarida zamonaviy nazorat uskunalaridan foydalanish va yong'inga qarshi choralarni kuchaytirish favqulodda hodisalar xavfini kamaytirishga yordam beradi. Aholini o'z vaqtida ogohlantirish ham muhofaza tizimining muhim tarkibiy qismidir. Zamonaviy aloqa vositalari, mobil xabarlar, sirenalar, radio va televideniye orqali xavf haqida tezkor ma'lumot berish mumkin. Ogohlantirish xabarlarida xavf turi, uning ehtimoliy oqibatlar va aholi bajarishi lozim bo'lgan harakatlar aniq ko'rsatilishi kerak. Aholi rasmiy manbalardan olingan ma'lumotlarga amal qilishi, asossiz xabarlarni tarqatmasligi va vahimaga berilmasligi lozim [1].

Favqulodda vaziyat yuzaga kelganda, insonlarni xavfli hududdan xavfsiz joyga ko'chirish, ya'ni evakuatsiya qilish muhim tadbirlardan biri hisoblanadi. Evakuatsiya oldindan belgilangan yo'nalishlar asosida tashkil etilishi, aholining ehtiyojlari va harakatlanish imkoniyatlari hisobga olinishi zarur. Ayniqsa, bolalar, keksalar va nogironligi bo'lgan shaxslarni himoya qilishga alohida e'tibor qaratish lozim. Vaqtinchalik joylashtirish maskanlarida ichimlik suvi, oziq-ovqat, sanitariya sharoitlari va tibbiy yordam bilan ta'minlash ishlari yo'lga qo'yilishi kerak [2].

Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etishda qutqaruv xizmatlarining faoliyati alohida ahamiyatga ega. Qutqaruv ishlari jabrlanganlarni xavfsiz joyga olib chiqish, yong'inlarni o'chirish, xavfli hududlarni cheklash va zarur tibbiy yordamni tashkil etishni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayonda maxsus himoya kiyimlari, nafas olish organlarini himoyalash vositalari, aloqa qurilmalari va qutqaruv uskunalaridan foydalaniladi. Qutqaruv ishlarining samaradorligi xodimlarning kasbiy tayyorgarligi, texnik jihozlar bilan ta'minlanganligi va xizmatlar o'rtasidagi hamkorlikka bog'liq [3].

Aholining favqulodda vaziyatlarga tayyorgarligini oshirish ham muhim vazifalardan biridir. Ta'lim muassasalari, mahallalar va korxonalarda amaliy mashg'ulotlar o'tkazish orqali fuqarolarga xavfli vaziyatlarda to'g'ri harakat

qilish ko'nikmalari o'rgatiladi. Bunda yong'in vaqtida binoni tark etish, zilzila paytida xavfsiz joyni tanlash, ogohlantirish signallarini tushunish va birinchi yordam ko'rsatish masalalariga e'tibor beriladi. Aholining xavfsizlik bo'yicha bilimlarini muntazam oshirib borish favqulodda vaziyatlarda noto'g'ri harakatlar va vahimaning oldini olishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, favqulodda vaziyatlardan keyingi tiklash ishlari ham muhofaza tizimining muhim yo'nalishidir. Zarar ko'rgan binolar va infratuzilmani tiklash, hududlarni xavfsiz holatga keltirish, aholiga ijtimoiy va tibbiy yordam ko'rsatish hamda yuzaga kelgan muammolarni o'rganish kelgusida shunday vaziyatlarning oqibatlarini kamaytirishga yordam beradi. Bunda davlat tashkilotlari, mahalliy boshqaruv organlari, tibbiyot muassasalari va jamoatchilikning hamkorligi muhim o'rin tutadi [4].

Xulosa.

Favqulodda vaziyatlarda aholini samarali muhofaza qilish uchun xavflarni oldindan aniqlash, ogohlantirish tizimlarini takomillashtirish, qutqaruv xizmatlarini zarur vositalar bilan ta'minlash va fuqarolarning tayyorgarligini oshirish zarur. Shuningdek, evakuatsiya tadbirlarini to'g'ri tashkil etish, jabrlanganlarga tezkor yordam ko'rsatish va favqulodda vaziyatlardan keyingi tiklash ishlarini muvofiqlashtirish katta ahamiyatga ega. Har bir fuqaroning xavfsizlik qoidalarini bilishi va ularga amal qilishi jamiyatning favqulodda vaziyatlarga tayyorligini oshiradi hamda insonlar hayoti va sog'lig'ini himoya qilishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Fuqaro muhofazasi to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent.

2. O'zbekiston Respublikasining "Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent.

3. O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi. Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish bo'yicha uslubiy tavsiyalar. — Toshkent.

4. Nigmatov I., Tojiyev M. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. — Toshkent.

5. Yormatov G'.Y., Isamuxamedov Yo.U. Mehnatni muhofaza qilish. — Toshkent.